

Віталій Гандзюк

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського,
Вінниця, Україна,
ORCID: 0000-0002-4312-6848

**ЖУРНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО:
ТРЕНДИ І ТРАНСФОРМАЦІЇ**

Сучасна журналістика функціонує в умовах радикальних змін, що охоплюють як технологічний вимір, так і суспільно-ціннісний контекст. Якщо ще десять років тому цифрові медіа сприймалися як додаток до традиційних платформ, то нині саме вони формують інформаційний простір. Журналістика майбутнього дедалі більше тяжіє до алгоритмів, автоматизації, персоналізованого контенту й інтерактивної взаємодії з аудиторією.

Значна частина трансформацій пов'язана з проникненням штучного інтелекту в редакційну діяльність, зростанням впливу соціальних медіа та втратою контролю над поширенням інформації. У таких умовах журналіст не лише створює тексти, а й водночас виконує ролі візуального дизайнера, SMM-фахівця, відеоредактора, data-аналітика. Водночас зростає відповідальність за достовірність поданої інформації, необхідність дотримання етичних стандартів і критичної перевірки фактів.

Метою цього дослідження – окреслення основних трендів у сфері журналістики майбутнього, визначення викликів, з якими стикається медіасередовище, та аналіз тих компетентностей, які необхідні журналістам у цифрову епоху.

Отже, розвиток штучного інтелекту, автоматизація новинних процесів і впровадження мультимедійних форматів уже диктують зміни у підходах до журналістської роботи. Репортери та редактори вчаться володіти новими цифровими інструментами, що допомагають їм аналізувати великі масиви даних, перевіряти факти та адаптувати контент під алгоритми соціальних мереж.

Зокрема, автоматизовані алгоритми дедалі частіше використовуються для створення новинного контенту. Bloomberg використовує платформу Cyborg, яка генерує фінансові новини; The Washington Post впровадила Heliograf для покриття спортивних подій та місцевих виборів. Такі системи можуть оперативно обробляти великі обсяги інформації, однак не позбавлені ризиків спрощення, шаблонності та помилкової інтерпретації даних.

Використання віртуальної та доповненої реальності відкриває нові горизонти для журналістики. Так, The New York Times створила проєкт «The Displaced», який у форматі VR розповідає історії дітей-біженців. Такі формати сприяють глибшому зануренню в тему та підсилюють емоційне сприйняття, проте потребують високих ресурсів і технічної експертизи [5].

Масиви відкритих даних стали базою для якісної аналітики та розслідувань. Такі ресурси, як Texty.org.ua чи BBC Data Unit, працюють із відкритими базами даних, що дає змогу виявляти закономірності, створювати інфографіку, інтерактивні карти й пояснювальні матеріали.

У цифровому середовищі журналістика стикається з небаченими раніше етичними дилемами: швидкість vs достовірність: гонитва за оперативністю часто позбавляє редакції часу на перевірку інформації; алгоритмічна упередженість: новини подаються відповідно до вподобань користувачів, що звужує світогляд; deepfake і маніпуляції: генеративні технології здатні створювати фальшиві відео й аудіо, що порушують принципи достовірності.

Фактчекінгові ініціативи, як-от StopFake чи VoxCheck, мають вирішальне значення в протидії фейкам, однак їхня ефективність залежить від рівня медіаграмотності аудиторії [3].

За даними Edelman Trust Barometer 2024, довіра до традиційних ЗМІ падає у всьому світі. В Україні, де медіа часто зазнають політичного або комерційного впливу, цей показник особливо нестабільний. Причини: поширення фейкових новин; політична заангажованість редакцій; конкуренція з популярними блогерами, які не дотримуються професійних стандартів. Шляхи подолання: прозорість джерел, відкритість редакційної політики, використання форматів з високою залученістю аудиторії: подкасти, інтерактиви, відеоблоги [1].

Трансформації в журналістиці неможливі без переосмислення підходів до підготовки кадрів. Журналістська освіта має: інтегрувати навчання цифровим інструментам (AI, OSINT, SMM, SEO); розвивати мультимедійні навички: подкасти, відео, візуалізації; формувати критичне мислення та етичну свідомість. Університети, як KSE, УКУ, Stanford, MIT Media Lab, уже запроваджують інноваційні курси, орієнтовані на практику та актуальні виклики галузі [4].

У контексті стрімких змін журналістика стоїть на порозі нового етапу еволюції. Попри виклики, галузь має значний потенціал для розвитку – як технологічного, так і ціннісного.

Майбутнє журналістики – у поєднанні різних форм подачі інформації: тексту, аудіо, відео, візуалізацій, анімації, VR та AR. Багатоформатність

дозволяє краще адаптувати контент під потреби різних аудиторій, платформ і ситуацій споживання. Наприклад, сучасні медіа все активніше інтегрують інтерактивні елементи до онлайн-публікацій (The New York Times, The Guardian), створюють мультимедійні лонгріди та мобільні відеосторіз.

Журналіст майбутнього дедалі більше виступає як незалежна медіаодинаця з власним Telegram-каналом, YouTube-блогом чи Patreon-спільнотою. Така модель дає змогу уникати цензури, забезпечувати самофінансування та безпосередньо спілкуватися з аудиторією. Це дає змогу глибше працювати над довірою, прозорістю та незалежністю, особливо в умовах авторитарного або комерційно заангажованого тиску.

Журналісти все частіше співпрацюватимуть з IT-спеціалістами, дизайнерами, аналітиками даних. У майбутньому дедалі більше медіапроектів буде реалізовуватись на перетині журналістики, технологій і креативних індустрій. Журналістика стане «командною» дисципліною, яка потребує міждисциплінарного підходу. Персоналізація новинного контенту, адаптація під інтереси користувача, інтерактивна участь аудиторії у створенні матеріалів – усе це стане нормою. Проте важливо зберегти баланс між персоналізованим підходом і дотриманням журналістських стандартів.

У перспективі фактчекінг може стати не просто частиною редакційного процесу, а окремою галуззю журналістики, яка функціонуватиме як незалежний гарант інформаційної гігієни. Буде зростати попит на журналістів, які мають експертизу у сфері інформаційної безпеки, цифрової гігієни та OSINT-розвідки [2].

Отже, майбутнє журналістики визначатиметься технологічною гнучкістю, міждисциплінарністю та високим рівнем етичної відповідальності. Галузь трансформується з професії опису фактів у професію навігатора в океані інформації. У цьому полягає її головне завдання та перспективна роль у суспільстві – допомагати людям не лише отримувати новини, а й орієнтуватися в них критично, безпечно і свідомо.

Журналістика майбутнього – це не лише технологія, а й цінність. Попри проникнення ШІ, автоматизацію процесів та зміни форматів, залишаються фундаментальні принципи, без яких професія втрачає сенс: правдивість, відповідальність, неупередженість. Виклик полягає в тому, щоб поєднати інновації з етикою, швидкість – із точністю, гнучкість – із професійною гідністю. Щоб вижити в новому цифровому середовищі, журналістика має адаптуватися, модернізувати освітню базу, залучати інноваційні формати й одночасно бути моральним орієнтиром для суспільства.

Список використаної літератури та джерел

1. 2024 Edelman Trust Barometer Global Report. URL: <https://surl.li/hvoepy> (дата звернення: 12.05.2025)
2. Довженко О. Погані медіа закриваються. Розмова про майбутнє українських медіа на «Редколегії. Офлайн». URL: <https://surl.lu/kccdid> (дата звернення: 12.05.2025)
3. Панич Олексій. Журналістика і пропаганда. *Детектор медіа*. 28 березня 2017 р. URL: <https://surl.lu/nwaxzh> (дата звернення: 12.05.2025)
4. Сімон Фелікс. 5 речей про майбутнє журналістики, які потрібно знати. Європейська обсерваторія журналістики. URL: <https://surl.li/dkmxzm> (дата звернення: 12.05.2025)
5. Якими навичками володітиме журналіст майбутнього? *Галичина*. 18 Жовтня 2019. URL: <https://surl.li/qouzfa> (дата звернення: 12.05.2025)